

A landscape painting showing a valley with a stream. The foreground is filled with green grass and numerous small white flowers. The stream flows through the center of the valley. In the background, there are rolling hills and several bare trees under a pale sky.

František Kaván

hvězda Mařákovy školy

Michael Zachař

 GALERIE MODERNÍHO UMĚNÍ
V ROUDNICI NAD LABEM

Michael Zchař

František Kaván / hvězda Mařákovy školy

Proč se zalešily stromy? FK

Michael Zachař

František Kaván / hvězda Mařákovy školy

23. 6. – 4. 9. 2011

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

Pořadatelé výstavy děkují všem soukromým majitelům a galeriím za laskavé zapůjčení exponátů:

Galerii moderního umění v Hradci Králové, Krkonošskému muzeu v Jilemnici, Městskému muzeu v Železném Brodě, Národní galerii v Praze, Oblastní galerii v Liberci, Správě Pražského hradu, Východočeské galerii v Pardubicích, Západočeské galerii v Plzni.

Výstavu podpořilo Ministerstvo kultury.

Mediálním partnerem Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem je Český rozhlas 3 Vltava.

Pořadatelé výstavy děkují za podporu firmě Meva, a. s. a Galerii Kodl.

Zoufalství (druhá polovina devadesátých let)
tempera, karton, 20 x 29 cm, soukromá sbírka

OBSAH

Úvodem

František Kaván / hvězda Mařákovy školy 11

Biografie Františka Kavána 33

Katalog 36

Summary 39

Zimní večer 1890
olej, lepenka, 17 x 23 cm, soukromá sbírka

Úvodem

V letošním roce uplyne 135 let od narození a 75 let od smrti velkého českého krajináře Františka Kavána. Je příznačné, že málokterému dávno odešedšímu umělci bývají pořádány výstavy tak často jako právě jemu. Průměrně vzato jednou za pět let. Bývají přitom očekávány širokou uměnímilovnou obcí vždy s nebývalým nadšením. Zvláště vyhledávány i oceňovány jsou jeho mistrovské realistické krajinomalby ze studijních let, tajemstvím obestřené práce ze sklonku století, drobné imprese z první dekády století nového a konečně mistrovské zimy z Vysočiny. Kaván zkrátka přitahuje neztenčenou silou nové generace, oslovuje dalšími podněty a přitahuje obecnou pozornost.

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem po loňské výstavě Antonína Slavička zvolila pro letošní letní sezónu výstavu Františka Kavána s cílem představit jej jako hvězdu Mařákovy školy. Zdánlivě fanfaronská formulace není daleko od pravdy, jak dovedí následující text. Záměrem výstavního projektu je ukázat Kavána v obrazech vskutku nejranějších, tedy malovaných buď přímo na exkurzích Mařákovy krajinářské speciálky, profesorem korigovaných či alespoň zaznamenaných, a konečně v pracích vzniklých krátce po opuštění školy. Snahou bylo shromáždit maximum vynikajících obrazů zejména z Národní galerie v Praze, Krkonošského muzea v Jilemnici a z dalších regionálních galerií. Podařilo se to jen zčásti, neboť některá klíčová díla jsou součástí stálé instalace v pražském Veletržním paláci, další dekorují prostory státních institucí a jiná nebylo možno z různých organizačních či technických důvodů aktuálně získat. Ovšem řada výtečných i zcela zásadních ukázek Kavánova mistrovství se nachází v mnoha soukromých kolekcích, z nichž bylo možno základní výstavní plán velmi dobře doplnit. Díky tomu divák, návštěvník krásného vzorného prostoru bývalé roudnické zámecké jízdárny, bude mít možnost shlédnout v dosti uceleném výběru bezmála stovku Kavánových obrazů z raného období. S ohledem na titul a hlavní cíl výstavního projektu byla tentokrát zcela eliminována umělcova tvorba pozdější. Té se ovšem paralelně bude věnovat rozsáhlá instalace v Goltzově tvrzi v Golčově Jeníkově.

Na Staré hoře 1893
olej, plátno, 130 x 95 cm, Krkonošské muzeum v Jilemnici

František Kaván / hvězda Mařákovy školy

Severovýchodně od Jilemnice se rozkládá vesnička Lhota Víchovská, kde se 10. září 1866 narodil rodičům Anně a Davidovi syn František. Ti vynakládali síly na obhospodařování pozemku a na děti jim mnoho času nezbyvalo. O výchovu se proto starala babička Marie Kavánová, na níž malíř vzpomíná jako na „*dychtivou čtenářku se vzácnou pamětí, nad průměr venkovského vědění vynikající a mající porozumění pro přírodu, s dobrým srdcem k ubohým horským lidem, četným žebrákům.*“⁴¹ Otec byl typický horal, ovládající potřebné venkovské práce, ale třeba i opravu hodin. V souvislosti s touto otcovou zálibou došlo patrně i k prvnímu Kavánovu setkání s kreslířským náčiním a tedy s výtvarnou prací. Otec schovával školní sešity, jejichž obálky zdobily drobné kresby ptáků, a František ještě před vstupem do školy je vybarvoval i po paměti kreslil. Do školy v Křížlicích chodil kolem míst, která se natrvalo vepsala do jeho paměti a k nimž se často vracel (Křížlická Skalka, vyhlídka na Kotel). V křížlické jednotřídce se vyučovalo kreslení podle připravených vzorů s cílem naučit žáky základy technického provedení. Ve vyšších ročnících měl Kaván možnost pracovat s kvalitnějšími předlohami, nicméně jeho oko dychtilo po přímém kontaktu se skutečností. A právě v době, kdy dítě tužku či štětec přesyceno odkládá, si spontánně a odvážně troufá na své první plenéry. Přestože se nezachovaly, lze usuzovat na základě gymnasijských obrázků, že se mu dostalo dobrého základu v kresbě, což později ocenil i profesor Mařák.

Největší inspirací a určujícím vkladem umělcovy osobnosti byla tamní krajina. Dalo by se tu snad hovořit o lásce na první pohled, neboť malířův opravdový prožitý vztah k domovu a známým místům, vyžadující nutně konkrétní vyjádření se podobá magickému uštknutí krajinou. Jaká byla v časech jeho dětství? Sám píše: „*Neodolal jsem svodu barviček. Okolí naše svázelo se příkrě do údolí k Poňkelskému potoku, les a romantika po povodních, kolem nahoře zas květnaté louky a meze s rozmanitými křovinami... krásná vyhlídka na Krkonoše. Chalupy roubené, malebné, políčka orámovaná ploty, spoustami kamení vyházeno při zpracování půdy, na nich roste rozmanité křoví i stromoví, jeřáby, šípky, hloh, líska, jva, plané třešně, maliní, ostruží i květiny kvetou. A zima, která trvá půl roku, ač krutá, byla rovněž nádherná.*“⁴² Dodnes jsou tato místa krásná, byť se léty vytratila pestrost květeny i lidských obydlí. Na Končinách je neobyčejně tiché místo, a to i dnes, kdy i v nezapadlejších vsích si lidé zvykli na vymoženosti civilizace. To ticho, které zde muselo znít před více než sto lety, přirozeně naplňovalo duši vnímavého dítěte a působilo na jeho obrazotvornost, umocňovalo velebnost a majestát horské přírody. Umožňovalo mu naslouchat jejím hlasům, znamenat každou sebemenší proměnu, hnutí sněhu, rašení stromů, vlnobití klasů či padání listů. Vycvičil si tak smyslové vnímání, že dokázal vidět, co jiní nevidí a slyšet, co jiní neslyší. Příroda mu byla ve své nekonečné mnohotvárnosti ztělesněním krásy, jejímž neúnavným hledačem se stal.

Ve čtrnácti letech opouští František domov a odchází studovat na královéhradecké gymnázium. Někdejší královské město zažívalo dobu civilizačních změn, jichž byl očitým svědkem, avšak raději se toulal po okolí, kde objevoval dosud neznámé

krajinné partie. Při pochůzkách si strádal v paměti motivy k pozdějším malbám – podle malíře Bohuslava Dvořáka „*měl Kaván ve zvyku šmejdít, tj. hledat zajímavé krajinářské motivy.*“⁴³ Při potulkách podél Labe či Orlice se vytvořila skupinka nadšenců pro krajinomalbu. Škola odebírala řadu časopisů, mj. Zlatou Prahu s reprodukcemi obrazů, přičemž největší odezvu nacházely krajiny Antonína Chittussiho, jehož osudy časopis sledoval. K jeho čtyřicátinám otiskl životopis, v němž se mohli dočíst, jak „*se měl stát inženýrem, ale nestal, neboť již v druhém roce technických studií zaměnil kružidlo a pravítko s paletou a štětcem. Stal se malířem. Byla to jeho planeta.*“⁴⁴ Ta slova musela silně zapůsobit na výtvarné nadšence a jejich poměr ke škole, která nepřála umělecké dráze svých frekventantů, tajících navíc svoji zálibu. Atmosféru posledních let gymnazijských, naplněných usilovnou snahou umět malovat jako mistři Mařák, Chittussi či Liebscher, zachytil Kaván takto: „*Začali jsme hledat podobné motivy v přírodě a pokoušeli se vystihovati v okolí Hradce. Barvičky a laciné plátýnko i lepenku jsme s obětmi životními obdrželi. Já slepil velkou knihu a uvnitř vyřízl pro malování tajné a zalézal daleko do křovin u Orlice a lesa, Pepek Bašků, spolubydlící a pozdější spolužák na krajinářské v Praze, bláznil pro Chittussiho a podle jeho reprodukcí maloval doma. Též jiní žáci škol malovali. Když jsme takto zabředli do malby venku, stali se našimi bohy hlavně profesor Mařák a Chittussi a netáhlo nás tak do Akademie, kde nebyl z nich nikdo a vůbec ne krajinářská škola. Najednou se však stal profesorem Mařák - a osud se začal rozhodovat - předvídal jsem konec, ale gymnázium dostudoval jsem s velkými vnitřními rozpory, které mi pomáhaly podlamovati zdraví.*“⁴⁵ Na stránkách Zlaté Prahy defilovaly zprávy o reorganizaci pražské Akademie, o příchodu Mařákově

Starý strom 1891
olej, plátno, 50 x 75 cm, Východočeská galerie v Pardubicích

Lávka k Betlému (1893)
olej, papír na dřevě, 66,5 x 49,5 cm, Národní galerie v Praze

za účelem zřízení krajinářské třídy, o Chittussiho nových záměrech a úspěších. Největším překvapením musela být zpráva ve Zlaté Praze počátkem února 1888: V galerii Ruchu vystavoval Chittussi čtrnáct prací z poslední doby, mj. též pohled na Hradec Králové od Rybáren. Nebylo pochyb o tom, že malíř, jehož na podzim viděl malovat u řeky pohled na město, byl jeho idol. Osudovému vábení a svodu vstoupit na tutéž dráhu nemohl Kaván již odolat.

V přesvědčení, že se stane krajinářem, usilovně maloval. Z posledních dvou gymnazijních let 1887 a 1888 se zachovaly první ucelenější soubory maleb, slovy Kavánovými mazel či škrábů. Mezi několika kopiemi přitom nacházíme již práce osobité a v pojetí originální.⁶ Jde o dva námětové okruhy – hradecký a krkonošský. Z okolí rodné chalupy známe asi pět olejových studií, prozrazujících správnou, byť dosud zkušeností nevytříbenou práci s barvou a světlem. V podstatě romantické náměty horských scenérií jsou podány realisticky, hustými barvami, nanášenými krátkými, souvislými tahy štětce. Formátově obdobné plenéry z Hradce prozrazují zájem o světlo a jeho schopnost utvářet podobu krajiny, často se objevuje vodní hladina (*Ježírko*). Uvážíme-li, že za hradeckých studií byla kromě reprodukcí jen minimální možnost seznámit se s díly soudobých malířů, je obdivuhodné, jak daleko až Kaván během krátkého časového úseku došel.

Po maturitě spěchal domů, aby se věnoval jen malování. Hradecká léta byla pro začínajícího malíře branou do světa umění, jemuž se rozhodl věnovat život. Měl přitom štěstí, že kvalitní výukou nabyl trvalých vědomostí, že mohl využívat vzdělávacích služeb tehdy již existujícího Městského muzea, ale především, že tu žil a pracoval v atmosféře krásných studentských přátelství, z nichž některá udržoval desítky let.⁷

První rok prožitý v Praze vyplnil přípravou na akademická studia. Víme, že maloval a kromě toho měl štěstí v možnosti tématických rozprav se spolusloužícím Josefem Voříškem, absolventem malířské přípravy na Akademii, který znal Julia Mařáka a natolik ocenil jeho uměleckou zručnost a lidské vlastnosti, že strhl Kavána, aby se ihned po skončení služby v říjnu 1889 přihlásil k zápisu do krajinářské třídy na Akademii a na základě předložených kreseb i maleb byl dokonce bez zkoušky přijat.

Pražská Akademie po reorganizaci v roce 1887 prožívala renesanci a zejména ateliéry pro krajinomalbu (Mařák) a figurální malbu (Pirner) zaznamenávaly příliv talentů. Oba nově instalovaní profesori totiž představovali umělecké i lidské autority a podařilo se jim během několika měsíců navodit atmosféru vnitřního spříznění a tvůrčí rezonance, kdy učitel nevnučuje žákům vlastní výtvarný názor, ale působí na ně svou přítomností a velikostí, které jsou dány jeho uměním a osobními vlastnostmi. Z tohoto hlediska koncipovali od počátku novou Akademii tak, že „profesorem Pirnerem a mou maličkostí je tím způsobem organizována, že neplatí tu dle receptu prováděný dril, nýbrž že zásadou jest volný individuální vývoj a jen touto metodou lze poznat pravý talent a to rychle.“⁸ Mařák uměl navíc zajistit svým žákům i jisté materiální výhody, umožňující jim věnovat se cele studiu. Zdaleka největší předností ale byl nový styl práce, reflektující nespoutanou uměleckou individualitu jako předpoklad vlastního nazírání, jež obcerstvováno inspirativním ovzduším je schopno dát štětci jistotu a vzlet. Základem byla v Mařákově škole vždy kresba. Dokud se absolvent přípravy nenaučil rádně kreslit, nepustil jej profesor k barvám. Kavánovy kresby tužkou či perem,

často akvarelované, vynikaly technickou jistotou i sugestivním výrazem, a to ještě před započítím akademických studií. Po zvládnutí prvního stupně Mařák vyžadoval experimenty s barvami a nabádal, „*abychom si všímali především celkového dojmu, přirovnávali barvu k barvě, sílu k síle. Doporučoval malovati skizzy vzduchových dojmů v malých rozměrech. Vysvětloval působnost vzduchu na perspektivu krajin, jeho svítivost, odlesk na hmotách, na kterých částech se odráží a kde světlo prochází.*“⁹ Tato kritéria se pak zákonitě nejvíce uplatňovala na jarních exkurzích, jež Mařák zajišťoval a sám se jich alespoň na pár dní zúčastňoval. Vyjíždělo se za Prahu k Zákolanům a Okoři, ale i dál k Peruci, později do Lochovic. Veselá atmosféra blahodárně působila na kvalitu prací črtaných většinou na malé lepenky nebo čtvrtky širším štětce hustěji nabitým barvou. Nad jiné vynikaly Kavánovy studie, zvláště ty krkonošské, takže si je často Mařák nosil s sebou, aby se pochlubil svým žákem a zprostředkoval mu tak i koupi, čímž mu zajistil další existenci.¹⁰ Na základě jedné takové práce vybrané profesorem namaloval obraz *Na vrcholu Kotle v Krkonoších*, který byl vystaven na Jubilejní výstavě roku 1891 a zakoupen k slosování. Po prvním roce studia náležel k vůdčím osobnostem a udával latku ostatním. Spoluzák Dvořák, řečený Baťka, tvrdil později, že Kaván přišel na Akademii již jako hotový člověk a že uměl malovat. Dokládají to vskutku některé obrazy datované rokem 1890, prozrazující velkorysost pojetí krajiny i technické schopnosti vyjádřit terén, plasticitu předmětů či náladu oblohy. Větší olej *U nás před okny* zachycuje cestu od chalupy ke Klimentovu poli se stromem, motiv později monumentalizovaný ve slavném *Podmraku* (1894). Jen čtyři roky dělí obě malby, a třebaže *Podmrak* znamená jisté absolutorium, přece ranější práce zaujme briskní črtou černého štětce v podkladu do sucha rozšírané barevné vrstvy monochromně držené v tónu vápenných okrů a načernalých zelení, nebe lyrizuje celek a vyvažuje dobře tíži půdy. Nově objevené výrazné šířkové a přesně datované oleje *Nad Poniklou* a *Vichová* ukazují, s jakou očividnou chutí Kaván maloval již v prvním ročníku a čím musel zaujmout své spolužáky, v tomto případě zejména Holuba či Dvořáka.

První tematický soubor prací z let akademických představují formátově drobné zimní krajiny malované v Krkonoších i v Praze (*Zimní večer*, *V měsíční záři – Oknem rodné chalupy*, *Zima na Ďáblickém vrchu*). Motiv výhledu z okna rodné chalupy při měsíční záři, ke kterému se po celý život vracel, doplňují další partie s měsícem v krajině, jež budou malíře provázet napořád. V zimách se zdá být zatím nejjistější, dobře mu vycházejí i náměty s atmosférickými proměnami tání či větrných nálad. Kromě drobných studií se pouští i do formátů „obrazovějších“ a překvapivě nezůstává jen u inspirace mařákovské (*Stromy ve Vichovské Lhotě*), nýbrž volí zcela prostě nehledané motivy mírně spádovaných terénů v osobním baladickém odstínění (*Když se kopaly brambory*, *Rozlité kalné vody z tání*). Po všech stránkách zralým dílem je obraz *Ponikelská dola* (1892), zobrazující travnatá údolí (nářečně dola) u Poniklé, a komponovaný s oběma typickými kavánovskými atributy, totiž údolím vedoucím středem kompozice a vysokým nebem, které samy o sobě tvoří působivý prostý motiv, v němž se zračí intimita i monumentalita důvěrně známé krajiny. Barevný kolorit je přítluštěný a připomene ještě Kosárka, jehož obrazy jej musely na Jubilejní výstavě nepochybně oslovit.

Jarní krajina s říčkou (Předjaří) (první polovina devadesátých let)
olej, plátno, 50,5 x 66 cm, Oblastní galerie v Liberci

Přes očividné úspěchy sužoval Kavána subjektivní pocit, že jeho věci jsou slabé, takže maloval a zkoušel s neutuchající vervou ve snaze překonat nejistotu. Rod jeho maleb vycházel z dobré znalosti krajiny a byl pěstován nejen romantickou lyrikou mařákovskou, ale též, a od roku 1893 především, nervní malbou chittussovskou (*Krajina s vysokou oblohou, Pole*). Posmrtná výstava Chittussiho znamenala pro krajinářský dorost mocnou inspiraci a Mařákovci tehdy svými díly položili základy moderní české krajinomalby ve šťastné konstelaci vlivu Chittussiho, „jenž jim otevíral oči“, a vlivu Mařákova, „jenž rozechvíval jim srdce a vycvičil jich ruku.“⁴¹ Pod dojmem Chittussiho tak mizí poslední rezidua romantiky (*Starý strom, Podzimní večer*) a i romantické mařákovské motivy Kaván pojímá již po svém, sice lyricky, avšak s ohromující přirozeností, světelné a vzduchové režie. Toho dokladem je i nově objevený a v literatuře kupodivu nezmiňovaný obraz *Na Staré hoře* v dosud nevídaném formátu 130 x 95 cm, jenž po několik následujících let s mírnou odchylkou víckrát užil. Na jaře 1893 obdržel Hlávko cestovní stipendium, jež nevyužil k zahraniční vyjízdce, nýbrž domů do Krkonoš. Zmiňované mistrovské plátno lze pokládat za sumu krajinářova dosavadního malování. Jde o imponující lesní partii branou z pohledu od mechem obrostlých balvanů na svažitém terénu lokality nedaleko rodné chalupy přes mohutné kmeny stromů až po vír větroví v rozptýleném světle podmravné oblohy. Nepochybně se nemohl neměřit s Mařákem, motiv si zvolil zcela mařákovský. V obraze je cítit zdravé sebevědomí, ale i pokora, Kaván tu zjevně dosáhl pomyslné mety. Předpokládejme, že Mařák obraz viděl (na rubu jsou železniční razítka o dopravě z Jilemnice do Prahy) a je tedy škoda, že neznáme jeho soud. Do této doby datujeme i pěkný rovněž výškově situovaný a hutně malovaný obraz *Lávka k Betlému*. V návaznosti na Chittussiho začnou zároveň převažovat širkové formáty s prostými polními a lučnými motivy (*Na Pučavě, Mračna se chytají pláně*), kde je základem výtvarného pojetí prostor, řekněme až jakási prázdnota mezi nebem a zemí, která dává vyniknout dalekým výhledům k obzoru, kde se zřetelně od země odděluje klenba oblohy, jež nás vtahuje do sebe. Pevná stavba motivu, podpořená robustní modelací hmot, se vyznačuje statičností, vzduchu a světla není příliš, aby ji neporušily. Malíř dává přednost rozptýlenému a stejnoměrnému osvětlení, jež povyšuje klid a velebnost krajinných partií k monumentálním účinkům a zároveň zabraňuje nebezpečnému drobení povrchu hmot, jejichž plastičnost se však neoslabuje ani tehdy, když „se povrch půdy i předmětů čechrá zájmem o světlo a vzduch, byť ještě skrývaným. Tu se nasazení štětky nadlehčuje a vliv Chittussiho je patrný.“⁴² Nejde přitom ale o pouhé fádní krajiny bez čehokoli pozoruhodného, kradmo se do nich dostává přemítavá hloubavá duše umělce, nejednou otevřeně básníci – deštivou náladu nazývá „Když crčí do vod“ a vyjádřuje ji nejen obrazem, ale i básní evokující stav duše. Jde o čistě realistické krajinářství? Zde se začíná vyjevovat podvojnost Kavánova talentu nejen k výtvarnému umění, nýbrž i k literatuře. Přibývá totiž postupně těch obrazů, které jsou výsostnou stylizací realistického krajinářství a předznamenávají umělcův symbolismus (*Odcházející mraky*). Příkladem může být velké plátno *Podmraku* (1894) malované o prázdninách doma pár metrů od chalupy, jemuž ideově předcházelo několik velmi kvalitních obrazů (*Po řepách u Lhoty Šárovcovy, Na Ravních, Odkvétající řepka*). Malíř tu dospěl k mimořádně vyrovnanému

výrazu hraničícímu s dokonalostí nejlepších krajin Kosárkových a Chittussiho, obraz ladí do jakési vznešené lyriky, v paletě barev uvážlivě hospodáří se zelení, převládá stříbřitá šedá. Obraz zakoupil mecenáš Josef Hlávka a roku 1900 byl vystaven na Světové výstavě v Paříži, kde byl oceněn diplomem a plaketou. Paradoxem přitom zůstává, že dílo tak národní bylo samozřejmě vystaveno v expozici rakouského ministerstva obchodu a malíř označen jako Rakušan Kaván (Franta) z Vídně! O něco dramatičtější transpozici domovské končiny v kontrastnějším koloristickém ztvárnění si zkusil o pár týdnů později (*Frantova náladička*). Na podzim toho roku se vydal již podruhé za Chittussiho motivy do jižních Čech, kde měl na co navazovat – podle názvů známe více jak deset maleb z prvního pobytu v roce 1893. Pobyl v Lužnici, kde zkoušel vodní hladinu v různých denních dobách, zaujaly jej náměty rákosí. V tom roce pobýval také delší čas v Dolní Kalné u příznivce Noska a cenné je zejména svědectví o způsobu jeho malování, které ve svých vzpomínkách zanechal K. O. Svoboda, tchán malíře Otakara Zeminy: „Než usedl, probádal pozorně celé okolí. Přitom pozoroval slunce a stíny. Sám si křídou a kličem upravoval plátna. Barvami šetřil a měl jich na paletě malé množství, kterého toho dne upotřebil. Také štětce příliš nesytil barvami. Dříve, než začal malovat barvami, dělal na plátně náčrtky pérem a inkoustem. Mně řekl, že musím také malovat a učil mne nejprve určovati barvy v přírodě. Tak kupř. řekl: Které barvy vidíte v tom a tom místě tamhle v tom stromě. Já jsem bez dlouhého rozmyšlení řekl zelenou. On na to: To snad ne, dívejte si delší dobu do jednoho místa. Když jsem po chvíli jmenoval barvu hnědou, žlutou, modrou, červenou a.t.d., povídá: No, tak vidíte, vždyť to je rozložený sluneční paprsek.“

Konec června 1897
olej, lepenka, 49 x 66 cm, Národní galerie v Praze

Frantova náladička 1894
olej, plátno, 103 x 132 cm, Sbirky Pražského hradu

Kavánova studia u Mařáka uzavírá rok 1895 a přináší také příznačně nejvíce prací, z nichž mnohé náleží i k vrcholům umělce krajinářství vůbec. Kromě tradičních drobných zimních studií pro cvik oka i ruky přistupuje hned v prvních jarních měsících k větším olejům: heroické *Krkonoše pod sněhem*, svým potměným koloritem tmavých zelení, hnědů a černí vyznívají zvláštní zachmuveností a baladickostí podobně jako obraz *Bude ještě padat sněh*. Tento rys některých Kavánových prací vystihl přesně V. V. Štech: „Kaván hned na začátku své životní cesty chytil přízvuk zvláštní pravdivosti či životnosti, který vyznačuje náš vztah k půdě. Je to někdy neohrabaná horácká pravda, ale právě v ní je jakási baladická mohutnost, opravdu česká.“¹³

V květnu a červnu pořádala škola obvyklou jarní exkurzi, tentokrát na Okoří. Kaván z ní se svolením Mařákovým brzy odjel, shledav, že jej silně táhne hlas Chittussiho rodného kraje. Když se přiblížil k Ronovu nad Doubravou a hleděl na panorama Železných hor s hradem Lichnicí na obzoru, „pln obdivu, jak mistrně byl kraj vystižen“ (rozuměj Chittussim), prožíval okamžiky, jež později přiblížil následovně: „Vyhledal jsem mnohé Chittussiho motivy, ale nemohl jsem je svým malováním znesvětit a zůstatí naproti tomu sám i v očích přátel ubohým. Kromě toho blízké hory mě přitahovaly mocně, poklonil jsem se Ronovu s pohnutím a putoval pod Lichnicí do Třemošnice.“¹⁴ A právě v Třemošnici se utvořila malířská kolonie, jejímuž snažení určoval tón Kaván. Majíce stále před očima jeho nové obrazy, vzepjali se k vrcholným výkonům též spolužáci Dvořák a již diplomovaný Holub, jejichž zdejší tvorba je i pro odborníka těžko k rozeznání. Malovali tu totiž svorně v téměř realistickém duchu motivy, dnes již neexistujících zarostlých mezí s trsy kvetoucího kmínu či pryskyřníku, motivy vinutých polních cest, ztrácejících se za obzorem, nebo partie tichých lesních tůní a zapomenutých koutů. K. B. Mádl kdysi výstižně přisoudil této skupině Mařákovců přídomek portrétisté české krajiny, a vedle Kavána minil zejména Holuba, Dvořáka, Lebedu a Slavička. Zastavme se nyní u barevnosti těchto prací. Zcela eliminován je ateliérový zahnědlý kolorit, barvy jsou laděny na dominantní lomený tón, který určuje celkovou, nezřídka poněkud „vážnou“ náladu. Štětce nanášejí barvu dosti pastózně, bez lazur, rukopis je bezprostřední až impulzivní. Při Kavánově výstavě v Praze v roce 1936, kde na čelní stěně visela čtyři slavná plátna z akademických let, tj. *Podmrak*, oboje *Železné hory* a *Chalupy v Roudnici*, si František Žákavec poznamenal, že „již z dálky působily ony akademické obrazy celkovým tónem do stříbrné běli a zas jistě melancholické černi – snad i trochu ta plátna dobou potměněla a nelze nám již dnes připamatovat si přesně jejich dojem v době vzniku. Zeleně nejsou ještě sytě špenátové, jakými se tenkrát ohlašoval po světě revoluční verističtější realismus a jdou jen od jasnější tóniny vpředu do tóniny vždy kalnější a šedější v dálce. Do těch zelení pak stříká malíř volně luční květy, hlavně bílé skvrnky, ale též čekanku, mák, pryskyřník.“¹⁵ Třebaže tehdy během několika týdnů namaloval Kaván přímo v plenéru více jak deset větších olejů (*Lichnice*, *Krkaňka*, *Kaňkovy vrchy*), přece zůstávají zásadními díly od Třemošnice obě velká plátna, jež malíř Jakub Obrovský dokonce považoval za jedny z nejskvělejších krajinářských obrazů 19. století.¹⁶ Ještě v červnu odjel domů na prázdniny. Byl v období vrcholné malířské zralosti, vytvářel základní díla českého krajinářství. Krásné obrazy *Kousek louky na jaře*, *Kus louky z jara*, *Letní stráně* či *Soumrak*

na *horské louce* završil pak prázdninový olej *Na vzduchu domova*, jež lze bez váhání označit za chef d'oeuvre naší krajinomalby a právem pokládat za hodnotu podobného významu, jaký má Němcové *Babička*, Smetanova *Vltava* nebo budova *Národního divadla*.

V tvůrčí posedlosti neodmítl Kaván ani prosbu křížlických ochotníků o namalování opony pro jejich Svatojanský spolek. Zvolil známý výhled z Křížlické Skalky přes Malínský les na Kotel, tedy téma mnohokrát ztvárněné a zažité. Tempera na plátně velikosti 200 x 480 cm, trvale instalovaná v expozici Krkonošského muzea v Jilemnici, je formátově největší Kavánovou prací vůbec a přesvědčivě dokazuje, že ačkoliv jeho parketou byly menší formáty, dovedl zvládnout kompoziční i barevné pojetí na nezvyklém obřím formátu. Baladický ráz horské krajiny a měkce rzivé barvy babího léta dodávají velkolepému, ve své době zcela ojedinělému realistickému panoramatu vzhled obřadné zadumanosti až posvátnosti.

Pro tato monumentální díla se zažitým kompozičním schématem s horizontálou obzoru uprostřed výšky formátu, s bujnou vegetací v popředí a s oblohou lehce modře nadýchnutou s bělošedými mráčky, užil ve třicátých letech František Žákavec poprvé termínu „realismus velkého dechu“ a dosti trefně tak vystihl jejich obsah. Tuto formu výrazu krajiny v jakémisi až pantheistickém zbožštění bude ostatně malíř v příštích desetiletích již toliko variovat.

Těmito velkolepými realistickými plátny se završila Kavánova akademická léta, Mařák sám podle Kalvody říkal: „Vám už nemohu korigovat, vy jste majstr,“ a nastává patrně umělcovo vnitřně nejtěžší období usilovného hledání krajiny i sebe sama. V září odjel opět na Třeboňsko, kde tesknota krajiny, deštivé počasí a dle svědectví

Pole 1892
olej, karton, 29,5 x 47 cm, soukromá sbírka

Na louce při měsíčku 1895
olej, karton, plátno, 32 x 43 cm, soukromá sbírka

spoluzáka Holuba vždy neklidná přítomnost Lebedy, jenž za spoluzákem přijel, daly vzniknout obrazům, pro něž byl Kaván Mařákem i spoluzáky poprvé kritizován. Odsuzující kritiky blízkých a umění znalých lidí, kteří ovšem neradi viděli Kavánovy literární sklony, nesl těžce a situaci vyřešil po svém – útekem do hor. Vzal si až příliš k srdci učitelovo zklamání projevené podle Dvořáka již nad vynikajícími Železnými horami a rozhodl se „zaléztí někam, usilovně se pustit do studia přírody na zkoušku, dovedu-li vůbec ještě co – ne-li, udělat nějaký konec.“⁴⁷ Zapůsobilo zde jistě více vlivů, které jej přiměly vystoupit z Akademie. Známa je jeho sebekritika, strádal obavou z horších věcí než právě dělá, z přepracovanosti trpěl únavou, jež se zcela zákonitě dostavila po fanatickém tvůrčím vypětí, před nímž jej Mařák varoval „nedělají to, nepřepínají se tak, bude to mít zlé následky!“⁴⁸ Kromě toho se na podzim seznámil v pražském Platýzu se slečnou Helenou Vaňovou, s níž se záhy oženil. V tomto víru událostí se spěchal ukrýt někam do ústraní, kde by našel ztracený klid.

Ve druhé polovině devadesátých let kulminovala Kavánova snaha o zesílenou poetizaci krajiny v dílech symbolistického charakteru. Patrnější je zejména přechod od ostrých kontur popisného záběru k chvějivějšímu vibratu, nepochybně malíř citil technické možnosti takového postupu a vůbec se mu nebránil. Žeň roku šestadevadesátého se jeví jako nezměrná – přes sedmdesát katalogizovaných děl! Co však upoutá zejména, to je výrazové odstínění maleb, projevující se zejména od podzima, kdy se již se ženou usazuje v Bojanově u Chrudimi. Vedle známých maleb typu *Podkrkonošského tání* nebo vyhlídek (z jara pobývá u nakladatele Topiče ve Chvalině u Roudnice a maluje panorama Podřipska, v létě maluje pohled na Dobrušku a vícekrát Kladské hory), nalézáme stále častěji nápadně lyrizované náměty strání a luk nejednou s ryze básnickým označením v signatuře (*Smrákaní v údolíčku*, *Svatby táhnou přes vrcha*, *I pod zachmuřeným nebem kvete mák*) nebo již vysloveně symbolistického rázu (*Chátování*, *Odtékání*). Spiritualizace krajinomaleb byla sycena jistě nejen hojnou dobovou četbou, ale též úvahami, jež po delší dobu zapřádal se spoluzákem z gymnázia Otakarem Hruškou, kaplanem v Dobrušce. Po mnoho týdnů tam v klidu a zázemí fary mohl malovat, zaujal jej starobylý kostel na dobrušském hřbitově a dokonce vymaloval část oltáře motivy hrozná vína a obilí. Zde dosáhl nejnutnějšího vyrovnání duše.

Osada Bojanov s říčkou Chrudimkou i její okolí byly plné tesklivých koutů, rezonujících podivným kouzlem, jež Kaván bezpečně vycítil. V bojanovských krajinách dokázal výsostně postihnout vlhké ovzduší, zalézání blížící se zimy, pustnoucí stráně s chřadnoucí vegetací. Z motivů u Chrudimky si oblíbil místo s visutou lávkou a několikrát je maloval. Na výroční výstavě Krasoumné jednoty v červnu 1897 se objevila Kavánova tehdejší nejrozměrnější práce nazvaná *Odtékání*, námět podzimní krajiny se symbolickým vyjádřením plynoucího života a s postavou mladé venkovanky, snad manželky Heleny. Obraz, dnes již mezinárodně známý, nepřijala ovšem kritika jednoznačně jako mimořádné básnivé dílo, jak se jeví nám, kteří v něm shledáváme časnější období Švabinského Chudého kraje, nýbrž jako projev malíře „tak svědomitého, jehož barvy tak silně zdají se nám odpovídati přírodě, že zabíhá tam, kde provedení přílišnou svědomitostí trpí, činic dojem suchý, monotonní. Všecko jest nepopíratelně věrně namalováno, věrný obraz přírody, avšak nechť přijde též k platnosti slovo umělcovo,

necht' ukáže, jak jako básník pochopil přírodu.“⁴⁹ K. M. Čapek je ovšem ve Světozoru uznal coby projev „zralého, osobitého a trefně zváženého impresionismu, jímž začal Kaván klást na obecenstvo vysoké požadavky.“ Nejlepší bojanovské krajiny patří k prvním skutečným Kavánovým náladám, v nichž Petr Wittlich odhalil „zázemí dobové přírodní lyriky, která vedla k větší citlivosti pro atmosférický děj v krajině, k nenápadné dekorativní stylizaci stromových skupin (*Odtékání*) a k častým ukládaným symbolistickým motivům.“²⁰ Po technické stránce převažuje hladká lazurní malba s povrchem až nápadně ladným, jakoby glazovaným, podporujícím tak zvláštní světelné naladění, které dodává obrazům potřebnou vnitřní hloubku a záři. Do téhož formátu jako *Odtékání* převedl i drobný motiv *Sen o dobrém srdci*, oproti němuž přibýlo vážného až obřadného majestátu a sjednocujícího stříbřitého koloritu. Jde nejspíše o jeden z obrazů, s nimiž minil upoutat ve Vídni (původní rám nesl štítek vídeňského rámaře s českým jménem Nedomanský) na začínajících přehlídkách secese.

Vedle krajin se symbolem téměř nepostřehnutelným (motivy dvou k sobě se naklánějících stromů jako výraz splývajících duší, stromová koruna či blesk utvářející se do kříže) začíná ovšem přibývat maleb vizionářského ladění s názvy co nejpodivnějšími (*Slavnost pustnoucích*, *Zapřádání*, *Večerní vanutí vrstev*). Z někdejšího mánesáckého alba pocházel Kavánův cyklus perzifláží „*Na hranicích krajinářství. Víze znavených duší*“, z něhož známe, kromě konečně nalezeného kompletního souboru černobílých fotografií, v originále posud tři kusy, a to ostře červenomodrou scénérii *Mrazivé vzpomínky krajiny*, dle tradice již z roku 1894, zimní motiv s červenými stromy *Proč se zděsily stromy?* a polní motiv s kříží *Milosrdství*. Jde ale i podle samotného Kavána o exotika pro kolegiální pobavení. Víme, že se o moderní směry zajímal, diletoval, ale uměl si držet odstup. Obrazy *Konec jara* a *Sen o dobrém srdci* reprodukováné v dubnu 1896 v Pelclových Rozhledech vyznívají dosud takříkajíc nevinně a sugerují ilustrativní formou zjiřtenost duše. Nápadné je v tomto směru spíše opuštění olejových barev ve prospěch uhlu, akvarelu, kvaše či pastelu, nezřídka v materiálovém prolnutí. Styky se členy Moderní revue a dalšími literáty, zvláště s překladatelem severské literatury Hugo Kosterkou, se prohlubovaly Kavánovy zájmy o literaturu a podněcená fantazie dávala průchod stále častěji výtvarnému vyjádření, takže nejvíce symbolistických děl pochází z let 1896 až 1900, kdy aktivní korespondence a vazby téměř mizí. Vedle řady autorských básní stále častěji publikovaných tak zaznamenáváme řadu prací dekadentní polohy, z nichž většinu posuzujeme pouze podle reprodukce (*Strásidlo já*, *Zvířátko spodní*). Obrazy známé v originále se vyznačují monochromní hnědavou barevností, subtilností nepevných kontur a v obsahu někdy nesrozumitelností. Kaván takovými obeslal Vánoční výstavu v roce 1898 u Topiče a kritika k nim poznamenala, že „několik temperamentů je tu ale přece úplně samorostlých. Je to v první řadě Kaván, v jehož studených krajinách nehřeje a nesvítí jediný teplý sluneční paprsek.“²¹ Takový je i nedávno objevený sugestivní obraz nazvaný v signatuře *Terény* datovaný rokem 1897. Má paralelu i v básni a zobrazuje holou nehostinnou krajinu v jakémsi naprostém bezčasí. Zde se umělec dostal snad nejdále, neboť nepotřebuje již ani zakrslé vrbičky, modrá světélka bludiček či podivné fantomy, je očarován vzduchem a světlem podobně jako Turner ve svých mořských fantaziích. Konvenčtější v tomto

Horská louka (1894)
olej, lepenka, 24 x 34 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové

směru vyhlížejí kresby podnícené četbou sbírky Karla Hlaváčka *Pozdě k ránu*, třebaže jim nelze upřít až máchovskou básnivost a technické mistrovství. Kavánova symbolistická díla lze tematicky rozdělit do třech skupin. Ilustrace k básním svým i jiných (Karásek, Hlaváček, Opolský), znázornění určitých přírodních dějů (*Stmívání*, *Sešerelelé území*) a nakonec práce s vyjádřením duševních stavů a představ zabíhajících až do mysticismu (*Zoufalství*, *Zapadlo v černu slabé pastorale*, *Rozpomínka z měsíční noci mlhavé*). Většinou je společná výrazová intenzita a výjimečnost námětu i pojetí, prozrazující, že „Kaván začíná malovat sen, duševní sensaci, realita pomalu vyprchává, virtuosita dlouho a pracně získávaná se zvolna obmezuje a vše pracuje k plnému vytižení psychických stavů.“²² Soustředěně tehdy zimu v plenéru nemaloval, a tak není divu, že dlouhé temné měsíce přinesly své plody. Nejcennějším přínosem bylo hojné experimentování s výtvarnými technikami – Karel Hlaváček jej získal alespoň nakrátko pro grafiku (mědiryt), kombinuje uhel s bělobou, plaví pastel do akvarelového základu, zkouší syntonos, kvaš i jiné. Umožňovaly mu totiž více než olej vyjadřovat rozplynuté či rozpité tvary a světelné efekty vyběžených světů. Byla to pro Kavána důležitá doba v tom smyslu, že se setkala jeho vlastní dispozice s dobovými trendy, což Žákavec příznačně charakterizuje: „*Jde tu o citovost až neurasthenicky dekadentní – tolik překvapující u syna z hor – o křehké polotóny – o krajinu jakoby vnitřní, snovou, často náměsíční. Neurasthenik v krajině jeví se tu bázní před tvrdostí a naléhavostí hmoty a protestem proti ní a tím, že vyhledává, co je měkké, hebké, jakoby šarpiové, jemné a snové, spirituální. Vskutku tyto veršované krajiny Kavánovy jsou často celé v pohybu, vlnají a plynou, oblaka v nich padají, šero vane přes oči.*“²³ Takové obrazy tehdy vystavoval, mj. i na 1. výstavě spolku Mánes na jaře 1898, a i přes rozporuplné kritiky se nedal odradit a šel dál svou cestou, jak vysvětluje z dopisu Kosterkovi odeslaném 21. 3. 1897 z Vysokého Mýta: „*Do Vidně přimíchal jsem jednu věc trochu méně zřetelnou, to se ví, že to nevzali. Člověk aspoň podráždí. Budu si takové jednoduše ukládat na vhodný čas.*“ Rozsah katalogu neumožňuje zevrubnou probírku jednotlivými díly a nezbyvá, než konstatovat, že Kavánův symbolistický odkaz bude třeba nadále ještě kompletovat, studovat a ukázněně zhodnotit, aby vyšlo zřetelně najevo, že se nejednalo o pouhou epizodu, nýbrž o nutný předpoklad k obohacenému výtvarnému názoru. Nevzniklo tu žádné tvůrčí manko, vedle vizí maloval Kaván i nadále ryzí realistické náměty, jež navíc nejednou zpracoval omračujícím způsobem (*Konec června*, *Známkování*). A právě technické zdokonalení, jehož nabyl, umožnilo mu podívat se nově na krajiny v barevně sytější a živější pojednání. Chápejme tedy Kavánův symbolismus nikoli jako tvůrčí prohru či slepou uličku, ale jako nezbytnou potřebu okamžité seberealizace člověka, jenž – ač bolestně vyvrácen – znal míru věcí a dovedl vždy najít cestu ke krajině vlastního domova.

Jarní a letní období těchto poakademických let přinášela nadále hojnost krásných obrazů lučin, potůčků s vrbami či dalekých vyhlídek, a to z míst různorodých podle okamžitého „rozbití stanu“. Počátkem léta roku 1897 se přestěhoval z trudnomyslného Bojanova do jednodušší krajiny k Týništi nad Orlicí, kterou znal z dob hradeckých studií. Usadil se ve zvlněném podhůří Orlických hor s přáním malovat opět typické prosté motivy let školních, a to na větších formátech. Ovšem pro nedostatek barev a drahotu ráků zůstal zatím u menších. Soubor malířsky znamenitých

Rozlité kalné vody z tání (1892)
olej, karton, 65,5 x 50 cm, Oblastní galerie v Liberci

Rovina v podmraku 1895
olej, lepenka, 20,5 x 28,5 cm, soukromá sbírka

tzv. přelůvků čili krajiniek se zbytky vody v lukách po jarních povodních se vyznačuje až miniaturními formáty. Jeden z takových plenérů a ještě obraz nazvaný *Ej žitko, žitko* vystavil v červnu 1898 na 59. výroční výstavě Krasoumné jednoty a rehabilitoval se tak poněkud v očích pražské veřejnosti – ocenit pak musíme jeho odvahu vystavovat obrazy zcela protichůdného rázu často na jedné a téže výstavě. Kladem a přínosem týništského období byl návrat k „ryze kavánovským, prostým motivům, v realismu nyní nějak měkknoucím, nuančním, tu křehkém, jindy energicky skizzovém v plných a plynulých tazích, jakýsi vždy více motivovaný Chittussi.“²⁴ Za krátkého pobytu v Blešně u Třebehovic zajížděl častěji k Pardubicům, kam přesídlil z Dobrušky abbé Hruška a kde navázal kontakt s jednatelem a pozdějším ředitelem pardubické spořitelny Františkem Růžičkou, organizátorem tamních výstav. Okolí dobře znal a hrad Kunětická hora, místně zvaný Kuňka, maloval i dříve z různých stran a vzdáleností, přičemž nadále s oblibou vyhledával ořezané vrbičky čili babky podél potočních či říčních toků, motiv obdobný z Chvalína. Zrcadlením vodní hladiny a umně zapředeným světlem vykouznil tu několik nálad, předznamenávajících další období.

Náladová krajinomalba se tehdy v celé Evropě projevovala v rozličných podobách, ale v zásadě se rodila z romantického vztahu k přírodě. Přinesla proměnu barvy a světla, klid až fotografická strnulost ustoupily chvějivosti a tajemství, rukopis štětce se stal temperamentnějším. Kaván toužil opravdově a vážně studovat přírodu v její bohatosti a košatosti, a proto zakotvil v nanejvýš romantické krajině Českého ráje. S hledáním motivů na Maloskalsku starosti neměl, neboť kolem něj vlastně stálo malebné divadlo plné kulís – stačilo se jen vhodně postavit, a to vždy uměl. Přesycen plochou krajinou se mohl nyní nechat okouzlit bujným stromovím, skalisky a tokem Jizery. Neveliký kousek země skýtal neúnavnému umělci nepřeborné množství půvabných koutů a je tudíž zajímavé, že více než kde jinde je zdejší tvorba původu domácího než plenérového. Oddal se tehdy podle vlastních slov komponování romantického symbolismu – vedle kombinovaných technik s měsíčními motivy sem budeme řadit obrazy *Pantheonů*, asi metrová plátna zmizelá záhy ve Vídni, kde se dobře prodávala, a také líbivé romantické náměty s řekou a stromovím (*Maloskalský ostrov*). Vůbec převládly rozměrné obrazy, neboť velká příroda si žádala velké formáty. Kaván zjevně našel inspiraci, třebaže ne vždy mohl pracovat – „*Na Malé Skále unikla mi kráska, viděl, když táhl kolem. Byl dojem přímo ohromující. Ale kudy s malým formátem do toho? Člověk jen brejlí vyjeveně.*“²⁵ Z vnitřní touhy učit se alespoň ještě jeden rok znovu u prof. Mařáka a pod vlivem krásné přírody zrodila se tu díla vysoké výtvarné úrovně. Krásné lesy musely zákonitě vyvolat vzpomínku na Mařáka, jemuž se chtěl pochlubit nějakým mistrovským kouskem a potěšit jej v neutěšeném zdravotním stavu. Této kvality přitom dosáhl záhy – *Známkování* je v signatuře datováno rokem 1898 a z téhož podzimu bude i velký *Kozákov*. Za skutečnou poctu Mařákovi lze pokládat *Les na Maloskalském ostrově*, tajuplný pohled do hustého větvoří bez sebemenšího náznaku nebe, a též vzpomínkový text o svém profesorovi, zasláný do Volných Směrů v létě 1899, pár týdnů před jeho skolem. Smutná zvěst přišla v době Kavánovy vrcholné zralosti, reprezentované známými obrazy *Pod Suchým skalím* a *Vrch Sokol od Vranového*, ale též nově objevenými díly *Jizera pod Líšným*, *Podzimní ráno*

Když se kopaly brambory 1890
olej, lepenka, 66 x 50 cm, Městské muzeum v Železném Brodě

Odtékání 1896
olej, plátno, 53 x 68 cm, soukromá sbírka

Odtékání 1896
olej, plátno, 102 x 132 cm, Národní galerie v Praze

Kunětická hora (Kuňka) 1900
olej, hedvábí na kartonu, 15,5 x 21,5 cm, soukromá sbírka

či *Strom v polích*. Obrazy těchto kvalit souzní Kaván s nejlepšími dobovými obrazy Slavičkovými, Lebedovými či Hudečkovými, s proudy moderního krajinářství pěstovaného zejména v okruhu SVU Mánes. Výstavy stále pilně obesílal, kritiky se různily, prodávalo se nepříliš. Překonávání srážného terénu, špatný odbyt velkých pláten a únava z přírody plné divadelních vzruchů učinily konec zhruba dvouleté periodě, již se uzavřela první a nejvýznamnější etapa Kavánovy tvorby, období prvotního realismu, symbolismu a náladového krajinářství. Malbou nálad se rukopis stal měkčím, vidění zjemnělo a malíř vstupoval zvolna do druhé etapy impresivního realismu. Zatožil opět po mírnější krajině a vzpomněl si na Jičínsko, kudy často procházel, ale nikdy déle neprodlel. V dubnu 1900 opustil Vranové a s úmyslem „*věnovati se malým obrázkům s dobře studovanou náladou*“ (Zpověď) vkročil s novým stoletím do nového kraje.

Železnická léta patřila v Kavánově životě k nejšťastnějším. Ve Zpovědi píše: „*Ta léta našeho pobytu byla dobrá. Počasí stále dosti příhodné (ostatně nohy tehdy výborné), cestoval jsem tehdy mnohokrátě pěšky na celý den na Kozákov, k Lomnici, ke Kumburku, Veliši, k Troskám – drážek ještě nebylo, leda pošty. Nezameškal jsem nic, ani zimy*

dosti kruté, ale krásné, na kterou jsem se nyní mohl zařídit lépe.“ S plným zaujetím se ponořil do studia přírody, jež přineslo přinejmenším dvě stovky plenérů, vytrysklých z chvilkové pohody. Rozměrných obrazů tehdy ubylo, ale několik velmi krásných, zejména zimních z té doby náleží k těm nejznamenitějším v celé tvorbě. Vnitřně ovšem prožíval léta přemítání nad odešlými časy. Vedl spokojený život, maloval, ale kdysi probuzené nálady a stavy nebral na lehkou váhu. Zapuzený symbolismus a všudy-přítomné Strašidlo Já, spatřené v pohnutých letech, nezmizely. V malování sice ano, neboť definitivní tečkou za dekadencí jsou místní hřbitovní motivy a podmanivý obraz *Proměna* s oranžovou náladou nad chalupami, ale v mysli pocity přetrvávaly. Kaván se pomalu uzavřel a mlčel. Neznáme podrobnosti dlouhotrvajícího duševního zápasu, ale tušíme, že měl opodstatněné důvody a právo na své mlčení. Úlohu zde sehrál vliv Tolstého, jehož malíř nejen horlivě četl, ale dokonce přeložil jeho pohádky do podkrkonošského nářečí. Touha po splynutí s řádem světa, po smírném vyřešení rozporu mezi sebou samým a přírodou, mezi sebou a společností, žila v jeho nitru. Nenápadný odchod z veřejného života měl i sociální nádechy. Trvalý pobyt na venkově, malovat tu, a co víc, stát se i venkovánem, vrátit se ke způsobu života svého písmáckého rodu –

Babky pod Kuňkou (konec devadesátých let)
olej, plátno, 15 x 21 cm, soukromá sbírka

Kunětická hora (kolem 1900)
olej, plátno, 43 x 52 cm, soukromá sbírka

Dobruška 1896
olej, plátno, 36 x 50 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové

všechn tento tichý zápas vedl Kaván se sebou, ale jen málo se svěřil v korespondenci, postupem let stále mlčenlivější a neurčitější. Jaký rozdíl proti Slavičkovi a Pruchovi, jejichž dopisy jsou obrazem svárů duše, která se musela svěřovat a zanechala tak svědectví generačních idejí a snah. Uvádím tato fakta pro dokreslení umělcovy duše těchto let, nahlížených optikou bezstarostného plenérového malování. Svě vnitřní rozpory a sváry tentokrát nepojal výtvarně, ale tiše skryl za „šťastnou“ fasádu líbezných krajinek.

V okolí Železnice vznikaly drobné i větší lepenky (20 x 28, 25 x 30, 25 x 35 cm), které činí z Kavána umělce sui generis, neboť se osobitě zapsaly na samý počátek českého impresionismu. Malíř tu pěstoval oblíbené „chytání nálad“, přičemž si dosud vědomě technickou formu impresionismu nepřisvojil, ale pod jeho vlivem projasnil a proteplil paletu, tlumené tóny vystřídaly barevné pigmenty nanášené v čistých tónech, někdy v řidší vrstvě, častěji pastózně přímo z tuby. Z železnického pobytu vytěžil Kaván řadu mistrovských krajin méně impozantních v pojetí, v nichž silou svého poetického vidění a citění spojil v originální syntéze realismus, náladu a prvky imprese. Vytušíme v nich umělce dobovější tvář, kdy z jasně určitého plenéru přechází k duhově zamlžené impresi, k plenérovému lyrismu. Vede k němu přímá cesta přes studie k velkým obrazům devadesátých let, ale definitivním vítězstvím plenéru je až ta doba, kdy podle Františka Kovárny vítězí „náčrt“ nad „obrazem“, kdy mizí architektura přírody, kdy světlo a vzduch naleptávají předměty a tvary, tehdy vzniká opravdový plenér, jenž má ve své statickosti tóny, jež ve Francii uplatnil Pissarro (*Potůček, Máky na mezi*). Shledáváme z těchto let několik prací skutečně virtuózních ve smyslu nejen technickém, ale především výrazovém (*U lesa, Na pískovcích*), což jej trochu spojuje i se Slavičkovými „malými formáty“. Mimořádně se Kavánovi dařilo zvláště v zimních motivech, které poslední dobou zanedbával – nyní tedy navázal na své rané malby z doby kolem roku 1890. Drobné kartony jako *Po ránu* nebo *Obleva* z let 1901 až 1902 i o málo pozdější *Libunec* či *Tání* vynikají sevřeností kompozice a svítivostí. Dosud malované zimy starších malířů se vyznačovaly zpravidla kalným zahnědlým tónem a nepřírozenou melancholií, která z nich činila umělé krajiny bez života. Kaván se musel spolehnout jen na svoji zkušenost a maloval podle svého gusta zimy, hrající perlivými akordy mnoha druhů bělob, barevnými odlesky modří, růžových a žlutí. Snih, jež objevuje českému krajinářství, je jím hluboce zažitý a převeden do obrazu působí věrně a opravdově. Několik drobných obrázků převedl i do metrových pláten, jak dosvědčují *Přehánky od Tábora* (1903), vystavené v Mánesu, nebo *U můstku* (1902–1903), k němuž známe studii nazvanou *V únoru*. Výstavy dosud zanedbával. Zúčastňoval se nadále výročních přehlídek Krasoumné jednoty v Rudolfinu, obeslal mánesáckou přehlídku českého umění, v roce 1903 měl velký soubor na 2. umělecké výstavě v Pardubicích a v roce 1904 tři velká zimní plátna na krajinské výstavě v Hořicích. Stálou klientelu získal v Jičíně, kde ve výloze Zajíčkova knihkupectví prodával za jednotnou cenu 25 K. Kromě toho se o něm vědělo po celém kraji a řada zájemců dorážela přímo do Železnice, kde visávaly ještě nedoschlé kartonky na prádelních šňůrách. Železnické krajinky šly tedy poměrně rychle na odbyt, a tak si Kavánovi ušetřili na vlastní domek, o němž dlouho snili. Kaván si přál místo na kopci

u řeky, aby měl široký rozhled a mohl chytat ryby, a také s dostatkem světla, aby mohl i doma malovat, případně opravovat, a hlavně co nejvíce v ústraní, kde by ho nikdo nevyrušil. Když takový zapadlý kout objevil nedaleko Hlinska ve Vítanově, opustil v červenci 1904 Železnici.

Odchodem na Českomoravskou vrchovinu, jež se mu stala doslova druhým domovem, začíná čtvrtstoletí Kavánova téměř úplného odloučení od společenského a veřejného života, období, v němž šíří tiše slávu českého krajinářství tam, kam nedosahuje již působnost uměleckých center, období, kdy se mu splňuje dávná touha – žít a malovat nerušeně v klidu a pohodě, nebýt nikým výjimečným, jen jedním z venkovanů, jedním z tisíců.

František Kaván zemřel 16. prosince 1941 a svůj věčný sen spí v zapadlém koutě libušského hřbitova. Svou láskou k české krajině byl do ní přímo zaklet. Viděl svou krajinu absolutně, jako by se obrážela v jeho duši, a dokázal její krásu přetlumočit i nám.

Poznámky:

- 1 František Kovárna, *František Kaván*, Praha 1942, s. 33.
- 2 Tamtéž, s. 30.
- 3 B. Dvořák v rozmluvě s dr. J. Květem a J. Řeřichou 15. 12. 1941 v Hořicích.
- 4 *Zlatá Praha III*, 1886, č. 3, s. 41.
- 5 *F. Kaván* (kat. výst.), Pardubice 1981, s. 22.

Podřipsko 1896
olej, plátno, 36 x 50 cm, soukromá sbírka

Za oblevy po 1900
olej, plátno, 80 x 100 cm, soukromá sbírka

- 6 Existuje obrázek malovaný přímo podle K. Liebschera (*Kronika dle Liebschera*, 1886, olej, karton, 15 x 20 cm).
- 7 K jeho nejmilejším spolužákům patřili Otakar Hruška, Matěj Brandejs, Josef Bašek a Karel Mysliveček.
- 8 J. Dořel, *Julius Mařák*, Praha 1910, s. 37.
- 9 *F. Kaván* (kat. výst.), Pardubice 1981, s. 98.
- 10 Studenti Akademie nesměli veřejně prodávat svá díla, a tak příspěvek tohoto druhu vítali. Kavánovy malby si koupili například Josef Hlávka, Václav Brožík nebo kardinál Schönborn.
- 11 *Zlatá Praha XV*, 1898, č. 29, s. 346.
- 12 František Kovárna, *J. Holub*, Kralupy 1940, s. 12.
- 13 V. V. Štech, *Z Obrazárny Pražského hradu*, Praha 1950, s. 124.
- 14 *F. Kaván* (kat. výst.), Pardubice 1981, s. 24.
- 15 František Žákavec, Franta Kaván, *Umění XI*, 1938, č. 4, s. 110–112.
- 16 Vzpomínka J. Krčmáře na F. Kavána, rukopis, LA PNP. Malíř Obrovský to řekl B. Dvořákovi při výstavě JUV v roce 1942.
- 17 Podle Kavánovy Zpovědi otištěné v Lidových novinách v roce 1934.
- 18 F. Fiala, *V České Sibiři*, strojopis, LA PNP. Autorovi to sdělil dr. Jan Herben.
- 19 *Volné směry I*, 1897, č. 9, s. 436.
- 20 Petr Wittlich, *Česká secese*, Praha 1982, s. 63.
- 21 *Nový život III*, 1898, s. 277.
- 22 *Rozhledy VII*, 1898, s. 464–466 (recenze K. Hlaváčka).
- 23 František Žákavec, Franta Kaván, *Umění XI*, 1938, č. 4, s. 114.
- 24 *Tamtéž*, s. 115.
- 25 J. Henzl, *Vzpomínky na mistra F. K. a jeho rodinu*, strojopis, LA PNP.

Domky sestřičky v Železnici 1903
olej, plátno, 81 x 101 cm, soukromá sbírka

Svatby táhnou přes vrcha 1896
olej, karton, 66 x 51 cm, Krkonošské muzeum v Jilemnici

Biografie

František Kaván v roce 1888

1866

narozen 10. září v chalupě č. 32 ve Vichovské Lhotě rodičům Anně Kavánové, rozené Kubátové (1839–1919) a Davidovi Kavánovi (1831–1914). Z pěti dětí se dospělosti dožily tři – Jan, František a Marie. O jeho výchovu se starala zvláště babička Marie Kavánová, která pěstovala četbu a sklony k uměleckému projevu.

1880–1888

studia na gymnaziu tzv. Borromeu v Hradci Králové. Od poloviny osmdesátých let kopíroval podle časopiseckých reprodukcí krajinky, záhy ovšem chodil i do plenéru, do blízkých příměstských lokalit. Vzorem mu tehdy byl Karel Liebscher, ale především Antonín Chittussi. Doba prvních básní, vesměs milostných, dedikovaných první lásce. Kromě povinných předmětů studoval též francouzštinu a němčinu. O prázdninách pořádal v rodišti přednášky (například o včelařství) a hrál s ochotníky divadlo.

1888

22. června složil úspěšně maturitu

1888–1889

vojenská služba v Praze u 28. pěšího pluku, maluje v plenéru kolem Prahy

1889

v říjnu se přihlásil k zápisu do krajinářské školy prof. Julia Mařáka na pražské Akademii

1890–1895

akademická studia, během nichž záhy vyzrál v předního reprezentanta rozvíjejícího se krajinářského realismu. Nejužší okruh spolužáků tehdy vytvářeli Antonín Slavíček, Bohuslav Dvořák, Ferdinand Engelmüller, Václav Březina, Jan B. Minařík, Ludvík Csordák, František Pečinka, Jan Brousil, Jan Köppl, Josef Bašek a Raimund Wolf, později přibyl Josef Holub, Otakar Lebeda, Alois Kalvoda, Bedřich Plaške, Jaroslav Panuška a Jan Honsa. Kaván od počátku udával tón a slohový ráz krajinomaleb svých kolegů,

byl vůdčím zjevem ještě před Slavíčkem, kterému tato úloha připadla hned po Kavánově odchodu.

1891

jarní exkurze se školou v plenéru v Peruci, maluje též v okolí Žalova obraz *Na vrcholu Kotle* v Krkonoších byl vystaven na Jubilejní výstavě a zakoupen ke slosování

1892

silná inspirace obrazy na Chittussiho posmrtné výstavě v Rudolfinu (*Na vrších z jara, Pole*) jarní exkurze opět v Peruci

první mistrovské obrazy (*Rozlítina kalné vody z táni, Táni, Ponikelská dola, Stromy ve Lhotě Vichovské, Naše jiva*)

1893

krátce se zúčastnil jarní exkurze v Budňanech pod Karlštejnem

na jaře obdržel Hlávkoovo cestovní stipendium, které nevyužil k zahraniční cestě, ale ke studiu krkonošské krajiny (*Mračna se chytají pláně, Na Pančavě, Lávka k Betlému*)

o jeho díla projevují zájem osobnosti typu Václava Brožíka nebo kardinála Schönborna

v září se vypravil do jižních Čech, kde šel ve stopách Chittussiho a maloval rybníky kolem Třeboně (Kaňov, Prkenný, Černičný, Flughaus, Potěšil aj.)

následně maloval ve Lhotě Šárovcově v Podkrkonoší s B. Dvořákem, J. Panuškou a B. Plaškem (*Po řepách u Lhoty Šárovcovy*)

1894

na jaře pobývá u nakladatele Topiče v jeho rodném Chvalíně u Roudnice nad Labem

v květnu se účastní exkurze do Zákolan pod Budčí, kde namaloval několik výtečných drobných nálad

Mařákova škola v Zákolanech v roce 1894

(*Odcházející mraky, Odkvétající řepka, Od Zákolan*), motivy nacházel i v okořském údolí.

o prázdninách maluje rozměrný olej *Podmrak*, motiv od rodné chalupy, který zakoupil mecenáš Josef Hlávka. Na Světové výstavě v Paříži roku 1900 obdržel Kaván za tento obraz vzpomínkovou plaketu.

v říjnu opět maluje jihočeské rybníky (Malý Tisý, Malý Dubovec aj.), ale také partie kolem Horšovského Týna a na Vitorazsku

vytváří postupně a paralelně s realistickými krajinami drobné studie, vtělené později do souboru nazvaného *Na hranicích krajinářství – Víze znavených duší* (například *Mrazivé vzpomínky krajiny, Milosrdenství, Zoufalství, Šílenství* aj.)

1895

v zimních a jarních měsících tvoří v Krkonoších (*Bude ještě padat sníh, Krkonoše pod sněhem*)

v květnu a červnu zavítal do Ronova nad Doubravou a Třemošnice, vytváří několik rozměrných nejzásadnějších pláten v Železných horách i doma v Krkonoších (*Na Zlatém potoce, Železné hory, Na vzduchu domova, Chalupy v Roudnici*)

o prázdninách namaloval temperou pro křížlický ochotnický spolek oponu, svůj největší obraz (200 x 480 cm), v němž zobrazil panorama Kotle v záběru z Křížlické Skalky přes Malínský les (dnes v Krkonošském muzeu v Jilemnici)

na podzim maluje v jižních Čechách s Otakarem Lebedou rybníky a sychravé nálady (*Na vypuštěném rybníce, Podzimní motiv v Zášicích na Třeboňsku*)

nazrává rozchod s prostředím školy, sílí jeho inspirace moderními směry, dekadencí, symbolismem a secesí, navazuje kontakty s Karlem Hlaváčkem, Hugo Kosterkou, Jiřím Karáskem ze Lvovic, Emanuelem Lešetickým z Lešehradu a dalšími (*Krajina v modři, Sen o dobrém srdci, Konec jara*). Píše pozoruhodné originální básně.

1896

v únoru opustil Akademii a vydává se do Dobrušky za spolužákem z Borromea páterem Hruškou v touze nalézt ztracený klid a potřebnou harmonii

v dubnu maluje opět doma v Krkonoších (*Předjaří v Martinicích, Podkrkonošské tánti*), poté se vrací do Dobrušky, kde zvláště v létě namaloval mistrovské kusy (*Potok na jaře, Svatby táhnou přes vrcha, I pod zachmuřeným nebem kvete mák, Kladské hory*)

20. srpna sňatek s Helenou Váňovou (1863–1926) z Vysokého Mýta

od konce léta až do jara 1897 pobývá v Bojanově v Železných horách, kde do jeho děl proniká melancholie symbolistních nálad (*Chátrání, Odtékání, Příchod podzemních mlh, Spozdělý ohníček*)

začíná postupně obesílat výstavy Krasoumné jednoty či Umělecké Besedy, poprvé posílá obraz i do Vídně

1897

vzniká řada ateliérových kreseb vizionářských krajin (*Terény, Bludička, Klekání, Klekání víry sláblo nad jezerem, Strašidlo Já, Zvírátko spodní, Stezka altruismu, Milosrdenství přetrvává*)

v létě se přestěhoval z Bojanova do Týniště nad Orlicí, kde se zálibou maloval kvetoucí lučiny, mokřady a polní zákoutí (*Konec června, Polní koutek, Ej žitko, žitko, Přelov*)

na zimu se přestěhoval do nedalekého Blešna, kde se ráz krajiny nezměnil podobně jako styl obrazů soustavně maluje drobné veduty v okolí Hradce Králové a Pardubic, často s charakteristickou siluetou architektonických dominant kraje (Kunětická hora)

reprodukce jeho děl přináší postupně Zlatá Praha, Volné směry, Rozhledy, Nový život aj.

1898–1900

od léta pobyt na Malé Skále, zprvu v Líšném, pak krátce v Železném Brodě a od jara 1899 do dubna 1900 ve Vranovém. Menší formáty vystřídala metrová plátna, kolorit začal být šfavnatější, rukopis štetce volnější. Oblíbeným motivem byl Pantheon a různé vyhlídky, zároveň však též lesní partie a tajemná zákoutí Českého ráje (Příčná rokle v Mokrsku, Prachovské skály).

vystavuje na obou prvních výstavách výtvarného spolku Mánes, obesílá i spolkovou výstavu do Vídně v srpnu a září 1899 vystavil 4 obrazy na Umělecké výstavě v Pardubicích

8. října umírá prof. Mařák, krajinářská škola je zrušena

1900–1904

pobyt na Jičínku, zprvu tři měsíce v Holíně, od 1. srpna 1900 pak přímo v Železnici (krátce v čp. 108 a pak tři roky v čp. 92 poblíž kostela)

oblíbil si svěží impresivní malby na drobných lepenkách převažujícího formátu 20 x 28 cm nebo 25 x 35 cm, které tvořil v plenéru kolem městečka (*Pod Vobůrkou, Paseka u Kyjů, Máky na mezi, Pod vrchem Bradou, Večer po dešti, Na pískovcích, Vyhlídka ze železnického lesa, Jarní vlaha, Bradlec na podzim, Jedno českorajské městečko*)

obesílá krajinářské výstavy (Chrudim 1903, Pardubice 1903, Hořice 1904 aj.)

přibývá zimních motivů v rozličných náladách, provedeníh i formátech (*Po ránu, Obleva, Jasní se, Přehánky od Tábora, U můstku, Mrazejk, Libunec*)

1904–1906

tzv. první vítanovský pobyt

26. července 1904 se přestěhoval do domku čp. 55 na kraji Vítanova u Hlinska

obnova kontaktů se spolužákem Slavíčkem a Dvořákem, malujícími v nedalekých Kamenických

pokračuje v drobnějších malbách sytějšího hutnějšího koloritu a jednoduššího ráznějšího rukopisu, maluje občas i velká plátna (*Cukrová nálada, Ze Sibérie, Zimy od Hlinska*)

1906–1909

Nová Ves nad Popelkou

13. srpna 1906 se přestěhoval do domu čp. 183 stojícím při cestě na Lomnici nad Popelkou

obeslal „Výstavu mladého umění“ v Jičíně

v zimních motivech od Ploučnice, Kyjů či od Staré Paky dále rozvinul železnické plenéry

většinu roku 1907 tvořil spolu s Dvořákem v Levínské Olešnici

v létě 1908 maloval v okolí Trosek, na Žlábkou a zkusil několik velmi pastózních olejů

při stálých zajiždkách do rodných Končin maluje působivé scény ze života na vsi (*Naši sečou do provázku, Otec s bratrem sečou na vrších, Otec s bratrem ručají u hromáždí*)

v srpnu až září 1908 měl samostatnou výstavu 90 obrazů v Lomnici nad Popelkou, z nichž se 25 prodalo v úhrnné ceně 1.240 korun

15. prosince 1908 koupil za 3.200 korun znovu svůj někdejší dům ve Vítanově

1909–1922

tzv. druhý vítanovský pobyt

v dubnu 1909 se přestěhoval z Nové Vsi zpět do Vítanova. Tak začal mohutný rozmach Kavánovy tvorby na Českomoravské vysočině, kde podle vlastního skromného názoru dosáhl pomyslného

maxima svých tvůrčích schopností. Za nejlepší přitom pokládal vítanovské zimy, jež studoval zpravidla přímo v terénu a nejednou za drsných klimatických podmínek (reportáž C. M. Metelky v Pojizerských listech v roce 1939). Tehdy již pamatoval na zajištění svých blízkých ve stáří, a tak označoval dle svého mínění hodnotnější práce tajným znaménkem, aby je omylem žena nebo sestra neprodaly – ujišťoval je přitom, že přijde doba, kdy tyto jeho obrazy budou hledány a velmi dobře placeny!

v srpnu 1910 obeslal výstavu „Umělci Turnovska“

v červenci a srpnu 1912 se zúčastnil „Výstavy Českého Pojezeří“ v Mladé Boleslavi

nejčastěji tvoří olejem, střídá i barvy podle potřeby, dosáhl již dávno absolutního technického mistrovství. Rád tvoří i temperou, kombinuje i olej s temperou a nejednou techniku uvádí i přímo do signatury. V té ostatně často píše nejen lokaci, ale i teploturu nebo další údaje.

tradiční formát vítanovských obrazů je 40 x 50 cm, méně frekventovaný je formát 25 x 35 cm nebo 50 x 67 cm. Kaván ovšem přistoupil někdy i k rozměrům vskutku mimořádným jako 95 x 115 cm (*Když se chodí přes led ke Kavánovi*), 109 x 155 cm (*Čekání na zimu*), 121 x 155 cm (*Chrudimka se žene po lukách*), 125 x 170 cm (*Když se Vítanov z mlhy probíral*), 153 x 200 cm (*Studýnka-Vítanov*). Častěji se vyskytují též výškové formáty.

17. srpna 1922 prodal dům ve Vítanově

1923–1925

tzv. první libuňský pobyt

v červenci 1923 v Hlinsku velká výstava 203 obrazů

v srpnu si najal byt v domě čp. 108 v Libuni u Jičína, zajížděl malovat stále a častěji

na známá místa k Železnici, Rovensku, do Jinoliček, k Hrdoňovicům atd. (*U potůčku pod Vobůrkou*, *Rozkvétající Železný*, *Hrad Kost*, *Raketnický rybník*)

v říjnu 1925 se vrátil zpět na Českomoravskou vrchovinu

1926–1929

pobyt ve Svobodných Hamrech

zakoupil stavení čp. 26, tzv. Štrajzlerovu hospodu, nacházející se v těsné blízkosti Chrudimky

malířské motivy od Trhové Kamenice, Rváčova, Petrkova, Dřevíkova, Možděnic, Koutů...

9. července zemřela manželka Helena

roku 1927 obeslal Výstavu severních Čech v Mladé Boleslavi (34 děl)

pokračuje v zimních kompozicích, jimž dává nadále velmi poetické názvy (*Přesypání nálad*, *Cesta k zapadlému malíři*, *Cesta do zapadliny*)

1930–1941

tzv. druhý libuňský pobyt

31. května 1930 sňatek s Pavlou Šírovou, vdovou po pardubickém malíři Janu Šírovi. Její snahou bylo Kavána zviditelnit a ukázat kvalitu jeho obrazů včetně jejich finančního ocenění. Během krátké doby se jí podařilo učinit z Kavána nejprodávanějšího krajináře své doby.

v lednu 1931 uspořádal Rubešův salón Kavánovu první samostatnou pražskou výstavu (56 obrazů vesměs s vysočanskými motivy), první výstava v Brně

v únoru 1932 první výstava v Ostravě

v listopadu 1932 se v pražském Obecním domě uskutečnila společná výstava obrazů Františka Kavána, Oty Bubeníčka a Jaroslava Panušky; Kaván zastoupen 80 obrazy

v prosinci 1932 první velká výstava v Hradci Králové (123 obrazů)

roku 1933 výstavy v Hořicích a Prostějově

roku 1934 první výstava v Pardubicích

roku 1935 výstava v Plzni (76 děl) a opět v Ostravě, když předtím krátce maloval ve vytoužených Beskydech (*Lysá hora*, *Metylánský vrch*)

roku 1936 druhá velká výstava v Hradci Králové (100 obrazů) pořádaná na počest umělcových sedmdesátin a zejména souborná výstava pořádaná péčí Jednoty umělců výtvarných v Praze k jeho 70. narozeninám (110 obrazů)

v létě 1937 výstava v Turnově (77 děl)

na podzim 1937 výstava v Brně

v roce 1937 zakoupila Pavla Kavánová Noskovu vilu v Dolní Kalné s cílem zajistit Kavánovi důstojný velký ateliér. Užil ho jen krátce do zabrání Sudet, kdy se nemohl volně pohybovat a volil raději návrat do Libuně. Vilu věnovali roku 1941 pro ozdravovnu dětí.

v lednu a únoru 1938 druhá výstava v Pardubicích (60 obrazů)

v létě 1938 výstava v Poděbradech

v roce 1939 výstava v Hodoníně

28. září 1939 mu Ministerstvo školství a národní osvěty udělilo Národní cenu za výtvarné umění za cyklus obrazů *Český ráj*

roku 1940 výstava v Nové Pace

oslavy umělcových 75. narozenin probíhaly mnoho měsíců. V létě probíhala jeho největší výstava vůbec, a to v Hlinsku (přes 600 prací). V září 1941 probíhala výstava 120 jeho děl v pražské Jednotě umělců výtvarných. Kaván obdržel řadu ocenění, poct a vyznamenání.

16. prosince 1941 František Kaván v Libuni zemřel na prudký zápal plic a byl pochován na tamním hřbitově.

Chvalín (Potok ve vrbičkách) (druhá polovina devadesátých let)
akvarel, lepenka, 17,5 x 22,5 cm, soukromá sbírka

Katalog

Z technických důvodů nemohla být vystavena všechna díla.

- Jezírko** 1887
olej, plátno, 14 x 20 cm
značeno vpravo dole: Kaván. 7/6 87
soukromá sbírka
- Krajina na jaře** 1887
olej, plátno, 17 x 23 cm
značeno vpravo dole: Franta Kavan 23/11 87.
Národní galerie v Praze, O 5457
- Na Skalce Křížlické** 1887
olej, plátno, 17 x 23 cm
neznačeno
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 113
- Zimní krajina s bruslaři** 1888
olej, plátno, 19 x 24,5 cm
značeno vpravo dole: Franta Kavan 24.1. 88
Krkonoské muzeum v Jilemnici
- Když se kopaly brambory** 1890
olej, lepenka, 66 x 50 cm,
značeno vlevo dole: Kaván/ 90/ Když se kopaly brambory
Městské muzeum v Železném Brodě, Ob 160
- Nad Poniklou** 1890
olej, papír na plátně, 27 x 47,5 cm
značeno vlevo dole:
Kaván; vpravo dole 12.srpna 90
soukromá sbírka
- U nás před okny** 1890
olej, papír na kartonu, 33 x 49 cm
značeno vpravo dole: U nás před okny 1890
soukromá sbírka
- Zimní večer** 1890
olej, lepenka, 17 x 23 cm
značeno vlevo dole: Zimní večer 1890; vpravo dole:
Kaván Na Křížlických Končinách
soukromá sbírka
- Po západu slunce** (1890)
olej, papír, 20 x 28 cm
neznačeno:
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 82
- V měsíční září (Oknem rodné chalupy)** (1890)
olej, karton, 20 x 28,5 cm
značeno vpravo dole: V měsíční září Franta K
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 85
- Starý strom** 1891
olej, plátno, 50 x 75 cm
neznačeno
Východočeská galerie v Pardubicích, O 1028
- Krajina s vysokou oblohou** (1891–1892)
olej, karton, 26 x 20 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka
- Motiv z Krkonoš** 1892
olej, plátno, 46 x 66 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 92
soukromá sbírka

- Naše jiva** 1892
olej, papír na lepence, 65 x 50,5 cm
značeno vpravo dole: Naše jiva. Franta K. 13/8 92;
připis nad původním značením: Franta Kaván viděl
20/1 1935
Národní galerie v Praze, O 5307
- Polní cesta za Peruci** 1892
olej, lepenka, 26 x 34 cm
značeno vpravo dole: Franta Kaván 92.
soukromá sbírka
- Pole** 1892
olej, karton, 29,5 x 47 cm
značeno vpravo dole: Kaván 28. května 92
soukromá sbírka
- Ponikelská dola** 1892
olej, lepenka, 51 x 67,5 cm
značeno vpravo dole: Ponikelská Dola 16. srpna 92
Kavan
Národní galerie v Praze, O 3557
- Stromy ve Vichovské Lhotě** 1892
olej, lepenka, 50 x 64 cm
značeno vpravo dole: F. Kavan 92
Národní galerie v Praze, O 3558
- Vichová** 1892
olej, papír na plátně, 27,5 x 48,5 cm
značeno vlevo dole:
Kaván; vpravo dole 10. června 1892
soukromá sbírka
- Podzimní večer** (1892)
olej, překližka, 30,5 x 57,5 cm
značeno nezřetelně vlevo dole:
Franta Kaván, Podzimní večer
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 491
- Rozliténa kalné vody z tání** (1892)
olej, karton, 65,5 x 50 cm
značeno vpravo dole: Kaván; vlevo dole: Rozliténa
kalné vody z tání
Oblastní galerie v Liberci, O 457
- Zima na Ďáblickém vrchu** (1892–1893)
olej, karton na plátně, 17,5 x 26 cm
značeno vpravo dole: Franta Kaván
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 84
- Mračna se chytají pláně** 1893
olej, papír na dřevě, 49,5 x 66,5 cm
značeno vpravo dole: Mračna se chytají pláně 1/7 93.
Národní galerie v Praze, O 6196
- Na Staré hoře** 1893
olej, plátno, 130 x 95 cm
značeno vpravo dole: Franta Kaván 93
Krkonoské muzeum v Jilemnici
- Lávka k Betlému** (1893)
olej, papír na dřevě, 66,5 x 49,5 cm
značeno vpravo dole: Lávka k Betlému
Národní galerie v Praze, O 6198

- Po řepách u Lhoty Šárovcovy** (1893)
olej, karton, 30 x 46 cm,
značeno vlevo dole:
Kaván Po řepách u Lhoty Šárovcovy
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 102
- Bukovina u Horek** 1894
olej, plátno, 33,5 x 50,5 cm
značeno vpravo dole: U Bukoviny 94 Kaván
Krkonoské muzeum v Jilemnici
- Cesta pasekou (u H. Týna)** 1894
olej, lepenka, 68 x 51 cm,
značeno vlevo dole: Kaván/ Cesta lesní pasekou 1894
Městské muzeum v Železném Brodě, Ob 159
- Frantova náladíčka** 1894
olej, plátno, 103 x 132 cm
značeno vpravo dole:
Frantova náladíčka/ Franta Kaván
Sbirky Pražského hradu, HS 599
- Krajina s křížem** 1894
olej, papír na dřevě, 19,3 x 28,3 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 94.
Národní galerie v Praze, O 5706
- Na prázdném rybníce** 1894
olej, karton na lepence, 52 x 66,5 cm
značeno vlevo dole: Na prázdném rybníce Franta Kaván 94.
Národní galerie v Praze, O 3287
- Na Rovních** 1894
olej, papír na plátně, 49,5 x 65,5 cm
značeno vpravo dole:
Na Rovních 8. 5. 94./ Franta Kaván.
Krkonoské muzeum v Jilemnici
- Odkvétající řepka** 1894
olej, papír na dřevě, 20 x 28 cm
značeno vlevo dole:
Odkvétající řepka Franta Kaván 24. 5. 94
soukromá sbírka
- U nás** 1894
olej, dřevo, 19,5 x 28,5 cm
značeno vlevo dole:
U nás v dubnu 94 Franta Kaván
soukromá sbírka
- Když kvetou šípky** 1894
olej, papír na dřevě, 22 x 30 cm
značeno vlevo dole: Když kvetou šípky Kaván 94
soukromá sbírka
- Na Rovních** 1894
olej, plátno, 21 x 28 cm
značeno vlevo dole: Na Rovních 3. 5. 94. Franta
Kaván; vpravo dole: věrnému druhu na cestách
kalenských
soukromá sbírka
- Nad potokem ve Lhotě Vichovské** 1894
olej, karton, 65 x 50 cm
značeno vpravo dole:
Kaván Nad potokem ve Lhotě Vichovské 1894
soukromá sbírka

- Horská louka** (1894)
olej, lepenka, 24 x 34 cm
neznačeno
Galerie moderního umění v Hradci Králové, O 190
- Mrazivé vzpomínky krajiny** (1894)
tempera, karton, 17 x 25 cm
neznačeno
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 99
- Kousek louky na jaře** 1895
olej, plátno, 51,5 x 68 cm
značeno vpravo dole:
Kousek louky na jaře 95 7/6. Franta Kaván
Národní galerie v Praze, O 3321
- Krajina v Podkrkonoší** 1895
olej, karton na plátně, 33 x 40,5 cm
značeno vlevo dole (vrypem): Kavan 95.
Oblastní galerie v Liberci, O 2043
- Krkaňka (Železné hory)** 1895
olej, papír na kartonu, 49 x 65 cm
značeno vpravo dole: Krkaňka Franta Kaván 95
soukromá sbírka
- Letní stráň** 1895
olej, papír na plátně, 67 x 50,5 cm
značeno vpravo dole: Kaván 95
soukromá sbírka
- Lichnice** 1895
olej, plátno, 52 x 67 cm
značeno vpravo dole: Lichnice Kavan 95.
Národní galerie v Praze, O 3931
- Louka pod skalami** 1895
olej, plátno, 34 x 49 cm
značeno vpravo dole: F. Kaván 895
Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem,
O 68
- Louka z jara** 1895
olej, plátno, 79,5 x 102,5 cm
značeno vlevo dole:
Kus louky z jara 95 Franta Kaván
Národní galerie v Praze, DO 6503
- Na louce při měsíčku** 1895
olej, karton na plátně, 32 x 43 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 95
soukromá sbírka
- Na vypuštěném rybníce** 1895
olej, plátno, 34 x 44 cm
značeno vpravo dole: Kaván 95
soukromá sbírka
- Plochá krajina** 1895
olej, lepenka, 50,5 x 67 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 95
Národní galerie v Praze, O 1282

- Podzimní motiv v Zašicích na Třeboňsku** 1895
olej, lepenka, 43,5 x 57,5 cm
značeno vpravo dole: Podzimní motiv v Zašicích ve
Třeboňsku Franta Kaván 95.
Národní galerie v Praze, O 5271
- Rovina v podmraku** 1895
olej, lepenka, 20,5 x 28,5 cm
značeno vlevo dole: Kaván 95
soukromá sbírka
- Silnice na Rezek** 1895
olej, plátno, 51 x 67 cm
značeno vlevo dole: Za H [...] Kavan 95.
Národní galerie v Praze, O 3930
- Soumrak na horské louce** 1895
olej, plátno, 45 x 63,5 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 95
soukromá sbírka
- V májovém dešti** 1895
olej, plátno, 45 x 63,5 cm
značeno vlevo dole: V májovém dešti Kaván 95.
Národní galerie v Praze, O 6382
- Kotel v Krkonoších (Z Křížlické skalky)** (1895)
olej, plátno, 45 x 66 cm
neznačeno
Krkonoské muzeum v Jilemnici, U 103
- Rybník u Ronova** (1895)
olej, plátno, 50 x 66 cm
značeno vpravo dole:
Kaván / Novomlýnský rybník pod Bojanovem
Národní galerie v Praze, O 12841
- Železné hory** (1895)
olej, papír na dřevě, 23,7 x 30 cm
značeno vpravo dole: Franta Kaván
soukromá sbírka
- Keř** (před 1895)
olej, lepenka na plátně, 32,5 x 50 cm
neznačeno
soukromá sbírka
- Stromy na mezi** (před 1895)
olej, lepenka na plátně, 33,5 x 50 cm
neznačeno
soukromá sbírka
- Dobruška** 1896
olej, plátno, 36 x 50 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 96
Galerie moderního umění v Hradci Králové, O 927
- Kladské hory** 1896
olej, plátno, 65 x 100 cm
značeno vpravo dole:
Kladské hory od Zrovoze./ Franta Kaván 96.
Západočeská galerie v Plzni, O 751

Odtékání 1896

olej, plátno, 53 x 68 cm
značeno vlevo dole: Kaván 96
soukromá sbírka

Odtékání 1896

olej, plátno, 102 x 132 cm
značeno vlevo dole: Franta Kaván 96. Odtékání
Národní galerie v Praze, O 2413

Podřipsko 1896

olej, plátno, 36 x 50 cm
značeno vpravo dole: Kaván 96
soukromá sbírka

Potok na jaře 1896

olej, plátno, 100 x 65 cm
značeno vlevo dole: Kaván/ 96.
Západočeská galerie v Plzni, O 274

Předjaří na Jilemnicku 1896

olej, plátno, 46 x 66 cm
neznačeno
Krkonoské muzeum v Jilemnicí, U 508

Příchod podzimních mlh 1896

olej, karton, 46,5 x 65 cm
značeno vlevo dole:
Kaván 1896; vlevo od středu dole: Příchod podzimních mlh
Národní galerie v Praze, O 13008

Smrákání v údolíčku 1896

olej, plátno, 35 x 50 cm
vpravo dole: Kaván 96. Smrákání v údolíčku
soukromá sbírka

Svatby táhnou přes vrcha 1896

olej, karton, 66 x 51 cm
značeno vpravo dole:
Svatby táhnou přes vrcha/ Kaván 96. Provoz.
Krkonoské muzeum v Jilemnicí, U 104

Cesta 1897

pastel, papír, 36,5 x 53,5cm
značeno vpravo od středu dole: Kaván
Východočeská galerie v Pardubicích, K 1243

Klekání 1897

kombinovaná technika, papír, 34,5 x 53 cm
značeno vpravo dole: Klekání Kaván 97.
soukromá sbírka

Konec června 1897

olej, lepenka, 49 x 66 cm
značeno vlevo dole: Kaván 97.
Národní galerie v Praze, O 9717

Přelov u Týniště 1897

olej, karton, 19 x 28 cm
neznačeno
Krkonoské muzeum v Jilemnicí, U 119

Sen o dobrém srdci 1897

olej, plátno, 132 x 101 cm
značeno vlevo dole: Kaván 97
soukromá sbírka

Terény 1897

kombinovaná technika, papír, 34 x 51 cm
značeno vlevo dole: Terrény. Kaván 97.
soukromá sbírka

Přelůvek (1897)

olej, hedvábí, 13 x 19,5 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Krajina s vodou (kolem 1897)

olej, karton, 23 x 31 cm
neznačeno
soukromá sbírka

Vrby u potoka (Chvalinské vrby) 1898

olej, plátno, 30 x 50 cm
značeno vpravo dole: Kaván 98
soukromá sbírka

Známkování 1898

olej, plátno, 117 x 86 cm
značeno vpravo dole: Kaván 98 / Známkování
Národní galerie v Praze, O 8262

Jizera u Malé Skály (1898)

olej, plátno, 64 x 100 cm
značeno vpravo dole: Kaván
Městské muzeum v Železném Brodě, Ob 9

Kuňka s vodou (1898)

olej, karton, 20 x 28 cm
značeno vlevo dole: Kaván
soukromá sbírka

Vrby u potoka (1898)

akvarel, papír, 18 x 23 cm
neznačeno
soukromá sbírka

Potok ve vrbičkách (1898–1899)

olej, hedvábí podložené kartonem, 37 x 53,5 cm
značeno vlevo dole: Kaván
soukromá sbírka

Vrch Sokol od Vranového 1899

olej, plátno, 64,5 x 100 cm,
značeno vlevo dole: Kaván
Východočeská galerie v Pardubicích, O 2060

Kunětická hora (1899)

olej, plátno, 36 x 50 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Pod Suchým skalím (1899)

olej, plátno, 65 x 100 cm,
značeno vpravo dole: Kaván
Západočeská galerie v Plzni, O 459

Pod Suchými skalami (1899)

olej, plátno, 34,5 x 39 cm
značeno vlevo dole:
Kaván Pod Suchými skalami (ma Maloskalsku)
soukromá sbírka

Strom v polích (1898–1900)

olej, plátno, 80 x 100 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Proč se zděsily stromy (devadesátá léta)

olej, papír, 16,5 x 26,5 cm
značeno vlevo dole: Proč se zděsily stromy? FK
Miroslav Korecký, Obchod s uměním

Krajina s loukou (devadesátá léta)

olej, lepenka, 29 x 39 cm
neznačeno
soukromá sbírka

U Jizery (devadesátá léta)

olej, lepenka, 24 x 33 cm
značeno vlevo dole: Kaván
soukromá sbírka

Jarní krajina s říčkou (první polovina devadesátých let)

olej, plátno, 50,5 x 66 cm
neznačeno
Oblastní galerie v Liberci, O 623

Chvalín (Potok ve vrbičkách)

(druhá polovina devadesátých let)
akvarel, lepenka, 17,5 x 22, 5 cm
neznačeno
soukromá sbírka

Zoufalství (druhá polovina devadesátých let)

tempera, karton, 20 x 29 cm
značeno vlevo dole: Kaván
soukromá sbírka

Měsíčná krajina s chalupou (konec devadesátých let)

olej, plátno, 26 x 41 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Babí léto (před 1900)

kombinovaná technika, papír, 29,5 x 41,5 cm
značeno vlevo dole: Kaván Babí léto
soukromá sbírka

U lávky ve vrbičkách (před 1900)

olej, lepenka, 23 x 33 cm
značeno vlevo dole: Kaván
soukromá sbírka

Kunětická hora (Kuňka) 1900

olej, hedvábí na kartonu, 15,5 x 21,5 cm
značeno vlevo dole: Fr.Kaván00
soukromá sbírka

Pod vrchem Bradou 1900

olej, lepenka, 20 x 28 cm
značeno vpravo dole: Pod vrchem Bradou Kaván 00
soukromá sbírka

Nálada od Železnice (1900)

olej, lepenka, 29 x 20,5 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Potůček (1900)

olej, lepenka, 25 x 36 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Zelenání (1900)

olej, plátno, 36 x 121 cm
značeno vlevo dole: Kaván Zelenání
soukromá sbírka

Za oblevy (po 1900)

olej, plátno, 80 x 100 cm
značeno vlevo dole: Kaván Za oblevy
soukromá sbírka

Letní krajina (1900)

olej, lepenka, 30 x 40 cm
neznačeno
soukromá sbírka

Večer po dešti (1900)

olej, lepenka, 20,4 x 28,5 cm
značeno vlevo dole: Kaván Večer po dešti
soukromá sbírka

Libunec (po 1900)

olej, lepenka, 20 x 28 cm
značeno vlevo dole: Kaván věnuje
soukromá sbírka

U lesa (1901)

olej, lepenka, 27 x 31 cm
značeno vpravo dole: Kaván U lesa
soukromá sbírka

Jaro v Železnici (1901–1902)

olej, lepenka, 25 x 37 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Na stráních v zimě snih 1902

olej, lepenka, 23,5 x 31,5 cm
značeno vlevo dole: Fr. Kaván 1902; vpravo dole:
Na stráních v zimě snih
soukromá sbírka

Máky na mezi (1902)

olej, lepenka, 25 x 35 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Na pískovcích (1902)

olej, lepenka, 23,5 x 33,5 cm
značeno vpravo dole: Kaván Na pískovcích
soukromá sbírka

Domky sestřičky v Železnici 1903

olej, plátno, 81 x 101 cm
značeno vlevo dole: Domky sestřičky v Železnici
z r. 1903; vpravo dole Franta Kaván viděl 1930.
Kaván 903.
soukromá sbírka

Letní paseka 1903

olej, lepenka, 25 x 33 cm
značeno vpravo dole: Kaván/ 1903
soukromá sbírka

Zasněžené stohy 1903

olej, plátno, 80 x 100 cm
značeno vpravo dole: F. Kaván 903
soukromá sbírka

Tání (1904–1909)

olej, lepenka,
25,5 x 30,5 cm
značeno vpravo dole: Kaván
soukromá sbírka

Na obálce použita reprodukce obrazu:

Horská louka (1894)

olej, lepenka, 24 x 34 cm
Galerie moderního umění v Hradci Králové

Na straně 4 použita reprodukce obrazu:

Proč se zděsily stromy (devadesátá léta)

olej, papír, 16,5 x 26,5 cm
Miroslav Korecký, Obchod s uměním

Terény 1897
kombinovaná technika, papír, 34 x 51 cm, soukromá sbírka

Summary

This exhibition of paintings by the Czech painter František Kaván (1866–1941) presents a selection of the best works of his early period. The artist, a native of the Krkonoše mountain region, is one of the most important of Czech landscape painters, and shared in the establishment of a school of realistic landscape painting in this country. From 1890 to 1895 he studied at the Prague Academy of Fine Arts under Professor Julius Mařák who, through his new teaching methods and his own work, inspired a flowering of exceptional talents. Kaván and several of the other most gifted students – of whom Antonín Slavíček and Otakar Lebeda should be mentioned – set high standards for the generation which followed them. In his studio František Kaván gave a direction to the school of landscape painting – in his choice of themes, in the care with which he carried them out, in the choice of atmosphere... His works, based on a secure mastery of drawing techniques, have a compelling realist expression and are at the same time imbued with an intense sensuality. Around 1900 the artist was inspired by contemporary tendencies in Symbolism and the Secession; he devoted himself to poetry and collaborated with leading writers (Karel Hlaváček, Jiří Karásek ze Lvovic and others). Later he enhanced his realistic landscape painting with impressive situations where, especially in winter motifs, he achieved an absolute mastery. His later work was marked by something of a Mannerist style and a sense of physical exhaustion. František Kaván is still one of our most popular artists and his paintings are among the treasures of Czech landscape painting. The present exhibition includes a selection of paintings from public collections, while others come from carefully built private collections. Some of the paintings are on public display for the first time, and in total the exhibition contributes to a comprehensive knowledge of the artist's legacy.

Michael Zachař

František Kaván / hvězda Mařákovy školy

19
20.

Vydala Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, příspěvková organizace Ústeckého kraje, k výstavě *František Kaván / hvězda Mařákovy školy*, která se konala v době od 23. června do 4. září 2011 v rámci volného cyklu *Počátky moderny*.

Koncepce výstavy: Michael Zachař ve spolupráci s Alenou Potůčkovou

Autor výstavy: Michael Zachař

Příprava výstavy: Michael Zachař, Andrea Turjanicová ve spolupráci s Alenou Potůčkovou

Koncepce katalogu: Alena Potůčková a Andrea Turjanicová

Texty, biografie a katalogový soupis: Michael Zachař

Příprava katalogu: Andrea Turjanicová

Překlad do angličtiny: Barbara Day

Fotografie: © Galerie moderního umění v Hradci Králové, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem (foto: Luděk Prošek), Krkonošské muzeum v Jilemnici, Městské muzeum v Železném Brodě, Národní galerie v Praze, Oblastní galerie v Liberci, Správa Pražského hradu (foto: Jiří Kopřiva), Východočeská galerie v Pardubicích, Západočeská galerie v Plzni; Vladimír Havelka, Luděk Prošek, Mirek Feszanicz

Grafická úprava katalogu, plakátu a pozvánky: Libor Benda

Typografie a sazba: H 33 Design, s. r. o.

Tisk: Tiskárna Horák

www.galerieroudnice.cz

ISBN: 978-80-87512-04-3

Mediální partner

